

Prologus libri Sententiarū cū expositione Fol. I

Libris Sententiā

arū premit magister Petr^r lombardus Parrhyssorū presul: eoru cōpilator egregius: Prologum magnifice materiarū p̄econem. Et habet tres partes.

Dama pars
aptat beniuo
entiam.

Lu. 21. a.

Lu. 10. f.

Sumptum ex
Iug. in prī.
rtq; de trin.

Ep. 2. a

Spiētes ali/

quid de penuria ac tenuitate nra/cū paupcula in gaço philaciū dñi mittere/ardua scādere: op^r vltra vires nostras agere p̄sumpsum^r: con summationis fiduciā/laborisq mercedē in samaritano statuētes: q platis in curationē semiuiui duob^r denariis: superogati cū tra reddere pfessus est. Delectat nos vitas pol licētis: sed terret imensitas laboris. Deside riū hortaf pficiēdi: sed dehortaf infirmitas deficiēdi: quā vincit celus dom^r dei: quo in ardescētes: fidē nostrā aduersus errores car naliū atq aialī hoim: dauidice turris cly peis munire: v'l potius munitā ostēdere: ac theologicaꝝ inq̄stionū abdita aperire: nec nō r sacramentoꝝ ecclesiasticoꝝ p modulo intelligētiē nostrē noticiā tradere studiuꝝ. Hō valētes studiosoꝝ fratrū votis iure re sistere: eoꝝ i christo laudabilib^r studijs lin gua ac stilo seruire flagitātū. Quas bigas in nobis agitat Christi charitas. Quis nō ambigam^r/omnē humani eloqui sermonē calunnie atq cōtradictioni emulorū semp fuisse obnoxii: q dissentiētibus voluntatū motib^r/dissentiēs q̄ fit animoꝝ sensus: vt cū om̄e dictū veri ratione pfectū sit: tñ dū aliud alijs/aut videſ/aut cōplacet: veritati vel nō intellecte/vel offendēti: r impietatis error obnitaſ: ac volūtati inuidia resultet: quā de^r seculi hui^r operat in illis diffidētię filijs: qui nō rationi volūtati subiūtū: nec doctrine studiū impendūt: sed his q̄ somni ant/sapiētię verba coaptare nitunt: nō veri sed placiti rationē sectātes: quos iniq volū tas nō ad intelligentiā veritatis/ sed ad de fessionē placentiū incitat: nō desiderantes doceri vitatē/ sed ab ea ad fabulas querentes auditū. Quoꝝ pfessio est magl placita q̄ docēda cōquirere: nec docēda desiderare/ s̄ desideratis doctrinā coaptare. Habent rationē sapiētię in sup̄stitione: q̄ fidei deſectionē sequit̄ hypocrisis mēdax: vt sit v'l in verbis pietas/quā amisit cōsciētia: ipsamq simulatā pietatē/omniverboꝝ mēdacio im piā reddit: false doctrinē institutū fidei sanctitatē corrupere molieſtes: aurūos prurigi nēs nouello sui desiderij dogmate alijs in

gerētes: q cōtentioſi studētes/ cōtra vitatē ſine ſedere bellat. Inter veri nāq̄ assertionē r placiti deſenſionē/ptinax pugna ē: dū ſe r vitas tenet: r ſe volūtas errori tuet. Hō Secunda pars aptat docibili rū igit̄ deo odibile ecclaz euertere/ atq̄ ora opilare: ne virus nequitie i alios effundere queat: r lucernā vitatis i cādelabro exalta re volētes: il labore multo ac ſudore: hoc v̄o lumē deo p̄fētātē cōpegum^r/ex teſtimoniū ſeritatē in eternū fundat: in q̄ttuor libris diſtinctū. In quo maior exēpla doctrinā ſe reperies: in quo p dominice fidei ſincera p fessionē/vipereꝝ doctrinē fraudulentia. pdi dim^r/aditū demōstrātē vitatē cōplexi: nec pīculo impie pfessionis inserti/ tēperato i vtrūq̄ moderamine vtētes. Sicubi v̄o patrū vox nra inſonuit: nō a paternis diſces ſit limitib^r. Hō igit̄ debet h labor cuiq̄ Tertia ps red pigro vel multū docto videri ſupfluus: cū multis impigris multisq̄ in doctis: inter q̄s etiā r mihi ſit neceſſari^r: breui volumine cō plicās patrū ſentētias/appositꝝ eoꝝ teſtimoniūs: vt nō ſit neceſſe grēti libroꝝ numerosi tētē euoluere: cui breuitas q̄d querif offert ſine labore. In hoc aut̄ tractatu nō ſolū pī lectorē ſed etiā liberū correctorē deſidero: maxime vbi pfūda verat̄ ſeritatē uestio: que v̄tina tot haberet inuentores/quot ha bet cōtradictores. Ut aut̄ quod querif facilius occurrat: titulos quib^r ſinguloꝝ libro rum capitula diſtinguunt p̄misiſimus.

Prefatissimi doctori fratri Egidi romani archipr̄fulis Bituricē ſis: ordinis fratrū heremitarū ſācti Augustini in Prologū Sententiarū Expositio. C lupiētes rc.

Cōmittit quēdā prologū: in quo volēs indu cere auditores r lectores ad amorem huius opis: pfens op̄ tripliciter cōmēdat. Primo ex eoꝝ de q̄bus determinat dignitate. Scđo ex modi pcedēdi ratiorabilitate. Tertio ex fructu quē inde habebim^r r utilitate. Iſtū triplicē modū cōmēdat ſcientiā tāgit p̄bs in p̄ncipio de aia. Primo: q̄ dicit illā ſcientiā eſſe honora bilitē ex ſubiecti dignitate: r hoc q̄tū ad p̄mū modū. Se cūdo cōmēdat ſcientiā de aia ex certitudine r rōnabilitate: r hoc q̄tū ad ſcđm. Tertio ex fructu r utilitate: et hoc q̄tū ad tertiu. Et ideo poſt p̄mas duas cōmēdatio nes ſubdit tertia dices: Videſ aut̄ et ad veritatem omnē cognitionis ipſi^r pficere. Propri hoc pfens, prologū diu dif in p̄es tres. Primo emponit materie huius opis dignitas. Scđo ſubiungit modi pcedēdi rōnabilitas. Ter tio annexit fructu r utilitas. Secunda ps incipit ibi: Hō rū igit̄ r deo odibile ecclaz rc. Tertia ibi: Hō igit̄ de bet hic labor rc. Dignitas materie alicui ſoperis tri Dignitas pliciter inuestigat. Primo ex nostro deſectu ad illā r te ſoperis. nūtates q̄r ad ea q̄ ſit maniſtatiſma i natura: ſe habet intellectus noster ſicut ocul^r noctue ad lucē diei: vt dicit ū. metaph. Et iō q̄nto magis ſum^r tenues ad aliquā ma teriā p̄ractandā: rāto illa matcria ē magl digna. Scđa via eſt ex remotione a ſenſibiliſ ſive ex rei arduitate: q̄ Quāto res eſt magis ardua/ tanto dignior r nobilior. Propri hoc p̄cludit. vi. metaph. q̄ metaphysica ē nobis

Expositio Prologi Bententiarum

litor ceteris / et pma a dignitate: qz e de maxime abstracta / et de reb' arduis. Tertia via e inuidor' detractio et mor-
daciata: qz Quato materia e mag' digna et magis ar-
dua / tato magis later: et quanto magis later: tato hoies fa-
cili' metiun' / retrahedo et mordendo doctrin' de eo tra-
dit'. Et iō scribis circa fine' iiii. eth. vbi determinat' deia
cratia et c' remedio: qz hoies de facili' metiun' / vbi i me-
dacio comprehendi no valer. Propt' hoc in ostendendo hui'
opis materie dignitate' tria facit: f'm qz triplic' hoc osten-
dit. Primo ex sua tenuitate. Scdo ex operis arduitate.
Tertio ex h'dicetiu' mordacitate. Scda ibi. Ardua scan-
dere. Tertia ibi. Movaletes studiosor fratz. Et qz qdli
bet isto' ex quib' oñd' hui' opis materie dignitate' / hz
rōne difficult' et retractio: cui libet retractio adiungit suu'
incitatiu'. Ma aut retractiu' ex sua tenuitate / adiungit
desideriu' p'sci'edi. C'atra aliud ex opis arduitate adiu-
git mercede' a Christo. p'missa. C'atra terru' ex inuidor' /
mordacitate' adiungit p'sci'edi fratz' socior'. Dic g pmo.

Exponit tex-
tum.

Lupiētes supple p'scere et addiscere [aliqd]
penuria ac tenuitate nostra] In
quo triplice' suum defectu' notat. Primo: quia dicit ali-
quid no multa et magnalia. Secundo: quia subdit: de
penuria. Tertio: quia addit' tenuitate. Primu' potest
referri ad defectu' ingenij: quia homines alti ingenij
multa et magnalia p'sit: ipse autem ppter h'abilitate' dicit se
solus posse aliquid. Penuria pot referri ad defectu' v'lus
sci'etie vel eloquentie: qz penuria videt rex exterio'z: et qz
dicta in exteriores sci'etia trassidim'. Tenuitas referat
ad defectu' ipsi' doctrine vel sci'etie: qz tenuitas resu' inte-
rio'z videt esse: et sci'etia int' interiora copulat. De ista te-
nitate sua cu' paucula vult mittere aliqd i' g'ophyla

G'ophylaciū lacu' dicit arca vbi ponebat thesaur' et oblationes: sive
lo' i' q illa arca erat. Et dz a ga'za qd e diuitie' i' lingua p'si
ca: t' phylase qd e seruare: quasi seruatoriu' d'initiaru'.
Istud aut g'ophylaciū oñi ponit hic p' sacra scriptura:
vbi diuitie' spiritales: rōnes scz p' q' sive scriptura defen-
dit' ponunt. Polita dignitate hui' opis ex mgri te-
nitate: et posito magistri incitatio' et p'sci'edi cupidita-
te: sequit' sedra ratio: dignitatis ex materie arduitate: cu'
subiugis' / ardua t'. Que ps p' diuidi i' p' tres: qz p'
mo ponit rō dignitatis: qz habet difficultas et retra-
ctiu' ad hoc op' faciedu'. Scdo subiugis' incitatiu' ad
op' p'sci'edi' ibi [C'olsumatiōis fiduciā] Tertio incitati-
ua et rerrah entia copan' adiun'c'ebit [delectat nos t'.] Dic ergo [Ardua scādere] id e diuina ascēdere. Dicūt
diuina ardua ppter eo'z sublimitate. Ad ea scādim': qz
p' qdā grad' ascēdēdo ad ipsa ptingim'. Iste grad' qz
tu' sūt: qz Primo debem' relinqre sensibilia: ppter qd
diuina excedit sci'etia naturalē. Scdo debemus pter
ea q' sūt i' sensibilibus: ppter qd excedit mathematicā.
Tertio debem' trascēdere ea q' habet sensibilia partē sui
subiecti: qz prop' supra metaphysic'ia theologica collo-
can'. Et his gradib' p' trasitis: in q'ro gradu diuina co-
spicim'. A'ffianc' grad' et ali': qz p'm' e sensus: sc's e
ph'atia: tert' rō natural' q' grad' scandim' cu' im' ad
diuina. Ardua ergo scādere e ad diuina ascēdere. [op'
ultravires nras agere p'supsum'] qz nisi inniteremur di-
uino au' filio' no sufficeret intellect'. Deinde ponit inci-
tatiu' i' illud retractiu': cu' dicit' [c'olsumatiōis fiduciā]
laboris' mercedē i' samaritano' s'ciutētes: q' samarita-
nus [platis i' curationē semiu'ni duob' de'artis: super/
erogati'] hoc e' superexpēdēti ultra sumā dictā [c'ucta red-
dere p'fessus t'.] Iste samaritan' / christ' e' semiu'ni ille e
bo p' p'cū expoliat' gratuitis' / vulnerat' i' naturalibus.
Duo denarii sūt duo testamēta. Op' superrogatiōis sūt
ea q' ad expositionē duor' testamētor' cōponimus. Et qz
magister talē cōpositionē fecit: sperabat h'ce mercede' a
christo: qui superogati c'ucta reddere p'fessus e'. Deinde
dicit. [Delectat nos t'.] vbi copat retrahēta ad imita-
tiua. Et duo facit. Primo copat ea ad seiu'cē. Secundo
oñd' i' citatiua vincere celu'. Scda ibi [Quā vincit t'.]
Dic ergo [Delectat nos veritas pollicetis] q' sūt ad se-
cūdū incitatiu' [sed terret imēstas laboris] q' sūt ad se-
cūdū retractiu': qz op' ultra vires assūperat. Deinde
rit' horat p'sci'edi]. q' sūt ad p'm' incitatiu': qd' horay-

rat cu' dirxit: Lupiētes [sed debortaf infirmitas deficien-
ti] q' sūt ad p'm' retractiu': qz sentiebat se tenuē i' penu-
riā habente. Deinde ponit imitat'no' victoria: cu' dz: [quā
vincit] qz dicit: retrahēta pugnat' ut op' no incipiat: incitatiua tñ vineat. An dicit: [quā] scz infirmita-
tē sive laboris imēstas: qz retrahēta fut' [vincit cel' do-
mus dei] hoc e' amor int̄esus quem habeo ad ecclesiā.
[Quo] scz amore int̄eso' [in ardescētes]. t. iñāmari [fidē
nostrā aduersus errores carnalium atq' animalium homin']

Per carnales possim' intelligere errātes: ppter corpo-
les voluptates. Per aiales errātes: ppter intellectus
dep̄sione: qz sensibil' imēstas no sapit q' dei sive aialis
h'. [Davidis turris] h' est ecclesie sive sacre scripture: cly-
peis. t. rōnib' [munire: vel pot' munitā oñdere] qz rō-
nes q's adducit sc̄to'z sūt. An fidē nostrā no munit cly-
peis turris dauidice: h' est rōnib' sacre scripture: s'z pot'
munitā oñd' a sc̄tis: ac theologicaz i'nḡstionū abdi-
ta ap̄re] q' sūt ad tres libros: [neccō et ecclia'lico'z sacro-
rū p' modulo intelligēt nre noticiā tradere studiu']
q' sūt ad materiā q'rti libri. [Mo valētes.] [Posit' du-
ab' rōnib' p' q's collig' dignitas hui' doctrine: qz retrahē-
ta sunt: vt patuit. Et additis duob' incitatiuis: hic po-
nit tertia' via ad inuestigādā dignitate hui' opis: qz e ter-
tiū retractiu' ibi: Quā no ambigamus. Dicit g. [Mo valētes
studiosor fratz' votis] h' e desiderijs [lure resti-
stere: co' i' christo laudabilibus studijs] lingua ac stilo
nos seruire flagitatiu'] sive rogatiu' [q's bigas i' nobis
agitat christi charitas.] Biga bige e curr' habēs duas
rotas. Et sicut p' currū vehit aliqd mediatis' rotis: ita
p' lingua' et stilu' q' sūt duas rotas. Biga: h' e sacra scriptu-
ra: a magistro i' discipulū trassidit. Et has bigas cha-
ritas christi agitat: ita q' charitas ibi se hz q' sūt bos vel
equ': sacra scripture se hz vt biga: t'lus et lingua se habet
vt rote. Que vba supra sūt ab Aug. i' pncipio tertij de
trinitate. Deinde ponit retractiu'. Circa qd' duo facit:
qz p'm' detrahēta lo' q'citas. Scdo ponit detra-
hēta' cu' ibi: Quā dissentiēt' t'. Dicit g. [Quā no
ambigam' oñm h'uan' eloqu' sermonē atq' h'
dictio' emulor'] sive inuidor' [semp fuisse obnoxii]. i.
suppositū sive substratū. Deinde ponit h'dicitionis cā.
Circa h' duo facit: qz p'm' ponit dictā cau'ā. Scdo sub-
dit tales h' dicēto'res vitatē no seq' ibi: Q' sūt no rōni t'.
Circa primū duo facit: qz p'm' ponit cā intrinseca: scdo
extrinseca: ibi: Quā deus t'. Dicit g. [Quā dissentiēt'
bus volūtati motib': dissentiēt' q'z terret alos' sensus]
q' sūt diceret: ex malicia i' affectu gignit' cecitas in intelle-
ctu'. vt cu' omne dictu' veri ratione p'scēt' sit: en dū aliud
aliquis aut videt] q' sūt ad cecitatem i' intellectu' aut placet]
pter malicia i' affectu [vitati v' no intellectu'] q' sūt ad
primū: [vel offendit]: q' sūt ad scdm. Ma aliqd ex veri-
tate offendit: qz mala volūtatis ei' rep'hdētis: et impie-
tis error obnita] q' sūt ad intellectu' ac volūtati' i'ndis
refulter] q' sūt ad effectu'. Deinde ponit causa extrinseca:
cu' dz: [quā] scz inuidia' sive detrahēta volūtati'. [deus
h'ul' seculi] h' est diabol': q'z p'ncips mūd: h' e mūda-
nox homi' [op' ill' fili'z dissidētis] vt dicit apls. T'c'
sequit' illa ps. Qui no rōni: in q' ostēdit tales no asseq'
vitatē. Circa qd' tria facit. Primo ostēdit tales vitatē
no cōseq'. Scdo manifestat eos no cōcordare cu' modis
sequētū vitatē: ibi: No veri t'. Tertio ostēdit eos i' suis
dictis falsitatē h'ce: ibi: Habet rōnē t'. Q' aliqd no seq'
rōnis: et q' sūt ad h' dicit: Qui no rōni volūtati' subi-
cunt] Scdo: qz doctrine studiu' no impēdit: et q' sūt ad h'
subdit [nec doctrine studiu' impēdit]. Propt' p'm' im-
pedit inuenies: ppter secūdū addiscēt. Tertio impēdit
si no equat ea q' sūt in mēte reb': sed res vult adeq' re his
q' sūt i' mēte: et q' sūt ad hoc subdit: [sed his q' somun'': fa-
pietie vba coaptare nitunt]. Deinde sequit' illa ps: Mo
veri. In q' ostēdit modū isto'z discordare a mō sequētū
vitatē. Et duo facit. Primo facit h'. Scdo epilogat ibi:
Quoz p'fessio. Circa p'm' tria facit: qz triplex est modū
sequētū vitatē. Primo: qz debet rōcinari ppter vitatē
no ppter placita: et q' sūt ad h' dicit [no veri sed placiti ra-
tiocinationē securat]. Scdo: qz h' debet facere vt veri-
tate intelligat: no vt positionē defendat: et q' sūt ad hoc

Eph. 2.8

Triplex e m-
dus sequētū
veritatem.

Liū Lōclusionibus Hērici gorichē Fol. 2

subdit: Quos inq volutas nō ad intelligentiā sed ad defensionē placētū incitat. Tertio hoc debēt facere ut doceat veritatem nō vt querant ad fabulas: ideo sub tūgīf nō desiderātes doceri veritatem: sed ab ea ad fabulas cōvertētes auditū. Deinde epilogat q̄tū ad h̄ tria dicens: Quoz p̄fessio ē magis placita q̄ docēda s̄quirere: et hoc q̄tū ad p̄mū [nec docenda desiderare] q̄tū ad scđm: [sed desiderat doctrinā coaptare] q̄tū ad ter tū. Deinde cū dicit habēt ostēdit eos i sūta dictis fali sitatē h̄re. Et tria facit. Primo ostēdit q̄ dictū est fali sū in se. Scđo q̄ ē fali sū in copiacione ad alia [ibi]: False doctrine institutis. Tertio ostēdit eos q̄ veritatem bellare: ibi: Qui cōtētoni. Falsitas eoz dephēdī triplicē. Nā falsū inequationē dicit. Prima falsitas eoz q̄r sp̄f cies nō cōcordat p̄fundō. Et q̄tū ad hoc dicit: [habent rōnē sapientiē in sup̄stitionē] id ēl quādā sup̄flicie. Et se quis: [Quia fidei defectionē sequit hypocrisī mēdar] q̄ extērī p̄cēdūt veritatem in p̄fundō mendaciū. Scđo h̄bis nō cōcordat cōsciētia. Et q̄tū ad hoc subdit: [vt sit in h̄bis pieras quā amissit cōsciētia.] Tertio: q̄ ipsa verba ad inicē nō cōcordat. Et q̄tū ad hoc subdit: [Ipsāq̄ simulatā pietatē om̄i h̄box mēdaciō impiā redditū] De inde cū dicit: false: ostēdit falsitatē isto q̄ h̄ alia: Et p̄mo q̄ fidei setitatē cū dicit: [false doctrine institutis fidei sā critatē cōrēperē mōliētē] i. desiderātes vel nitentes. Scđo q̄tū ad ip̄sos fidei suscep̄tores cū subiūgīt: [auri umq̄ prurigine r̄c.] Dicit enī doctrina eoz prurigo et mod̄ nouellus: q̄ cū fabula finit: t̄ fabula cōposita sit ex miris: generat qdā pruritus i aurib̄ semp̄ audiēt: noua. Deinde cū dicit: Qui cōtētoni r̄c. Ostēdit eos q̄ h̄ veritatē bellare. Et duo facit. Primo facit qd̄ dictū est. Secūdo causā assignat: ibi: Inter veri r̄c. Dicit ḡ [Qui] s. detractores [cōtētoni] studētes q̄ veritatē sine federe h̄ est sine pacto: sed cū clamorib̄ solū bellat. Huiuscausaz subdit dicens: [Inter veri nāq̄ assertionē] q̄tū ad veraces [t̄ placiē defensionē] q̄tū ad detractores p̄tinax pugna ē: dū se veritas tenet: se voluntas erroris tuet. H̄oꝝ igīt r̄c.] ¶ Assignata huius opis materie dignitatis: seq̄t assignare ip̄l q̄tū ad modū rōnabilitatē. Bonabili op̄ est ex eo: q̄r causā incedit. Et ideo q̄tuoꝝ facit fm̄ q̄druplicē cauſā. Scđo ponit causā finalē. Scđo efficiētē: ibi: In labore. Tertio materialē: ibi: Ex testimoniis. Quarto formalē: ibi: In q̄tuor. Circa primū duo facit: fm̄ q̄ duplē fine assignat. Primo opilare ora cōstitutiū odibiliē ecclēsiā: suē imitantiū diabolū: ne vir neq̄tie i alios effundat: qd̄ habet cū dicit: om̄i r̄c. Secūdo veritatē elucēdare: qd̄ notaſ cū subiūgīt. Et lucer nā veritatē i cādelabro exaltare volentes. Postea notaſ cā efficiētē cū dicit: in labore multo ac sudore h̄ volumē deo p̄stare. q̄tū ad causā efficiētē p̄ncipalē [cōpegim̄] q̄tū ad instrumentalē. Horat causā materialē cū subdit: [ex testimoniis veritatis i eternū fūdat]. De inde cū dicit: in q̄tuoꝝ subdit causā formalē. Et duo facit: fm̄ q̄ duplex ē causa formalē. Distinctio capitulorū siue forma tractat: qd̄ notaſ cū dicit: in q̄tuoꝝ libris distictū]. Et modū tractādi: qd̄ habet cū subiūgīt: In q̄ maioꝝ r̄c. Circa qd̄ qn̄q̄ facit: fm̄ q̄ h̄ qn̄q̄ ē modū versat. Primo est exēplorū positivū: qd̄ habet cū dicit. Sin quoꝝ ex r̄c. Scđo ē fraudulētē hereticorū improbatū: qd̄ habet cū dicit: [s̄ quo p̄ dñce fidei sincerā p̄fessionē vīpere doctrinērē]. Dicit doctrina hereticorū vīpere: qz p̄ariēdo filios pereūt. Uel vīpere: qz vi patrūt: i eo q̄ cestui violētā faciūt. Tertio ē adit̄ veritatē manifestatiū: ibi [aditū demōstrāde xītāl cōplexi] i. cōpletecētes. Quarto ē pīcula erroris vitiumis: ibi [nec periculū impiē r̄c.] in q̄ dicit se trato iter vīrūq̄ mode ramine vītē: qz iter errorē Arri: t̄ sequit substatā: t̄ Sabellī: q̄ ūdūt p̄sonas. Quinto est patrū limitib̄ adhesiū: ibi [Sicubi h̄o patrū r̄c.] ¶ Tūc sequit illa ps: H̄o igīt debet: i q̄ ūdūt huius opis vīlilitatē: et q̄tuoꝝ facit: fm̄ q̄ q̄druplicē opis huius vīlilitas colligīt. Primo ex ip̄sī breuitate: qd̄ notaſ ibi [H̄o igīt debet hī labor r̄c.] Scđo ex ip̄sī firmatū: qz hoc op̄ ē p̄ patrū testimoniis cōfirmatū: ibi [appositis eoz testimoniis]. Tertio ex ip̄sī p̄fūdūtate: ibi: [In h̄ aut̄ tractatu nō solū piū lectorē: sed etiā liberū correctorē desidero]. Et dicit libex:

q̄ liber est sui grā: vt dicit. i. metaph. Tūc est liber cor rector: q̄n grā correctionis: nō inuidie t̄ impugnationū corrigit. Et sequit. Abi p̄fūda versatur veritatis ques tio r̄c.] Quarto t̄ ultimo vīlilitas hūlis operis colligīt ex ip̄sī ordinabilitate: quod notaſ ibi. Et autē quod queritur facilius occurrat r̄c.]

Magistri Denrici Gorichem in primum Librum Sententiarum Conclusiones.

¶ St̄liber dict̄ ē Sen tentiar: eo q̄ sentētias antiquorū patrū doctoꝝ de catholicis veritabilē hincinde collectas su matim cōpribēdit. Et p̄ma sui diuīsiōe diuidit in tres p̄tes. s. in p̄mūlūtractatū et epilogum. Prima ps p̄mīal̄ incipit in principio libri: t̄ extendit se vīs q̄ ibi: Esteris ac noue. Tractat̄ h̄o ab inde vīs p̄p̄e finē libri: vīlū dicit. Hec de pedib̄ sedētis sup̄ solū ex celsū. Epiloḡ aut̄ ab inde vīs q̄ finē libri totū. Proe minū in q̄tū q̄ restat ad phīs legendū: diuidit i tres p̄tes. In quarū p̄ma reddit studētes beniuolos: t̄ h̄ a p̄cipio libri vīs q̄ ibi. H̄o igīt deo odibilem. In scđa red dit eos dociles. Et hoc a loco iā dicit vīs q̄ ibi. H̄o igīt debet hic labor. In tertio facit eos artētos. Et hoc a ter tu iā ultimo allegat̄ vīs ad finē p̄mī. Et hec ē sentētia magistri i hoc p̄mī i generali. In speciali aut̄ cīnsūtia sumaria stat i hac cōclusionē triputa. ¶ Sicut p̄ h̄ Conclusio tri vī magistrū ad cōpilationē huius libri cause attrahentes/ partita.

¶ Prīa ps huius cōclusiōis p̄baſ sic. Quilibet bonū dis cipul̄ debet tātū beniuolētē alicuius doctrine studio im p̄edere: q̄tū magister suū studet beniuole tradere: q̄ als esset ingrat̄: t̄ q̄ ūnū nō bonū discipul̄. Sed mḡtā be niuolus ad traditionē huius libri doctrine extitit: q̄ causas retrahētibus nō pōderās vt doctrinā traderet: h̄uī libruī cōpilauit. Igīt p̄ h̄ q̄ causas retrahētibus causas at retrahētēs magri huius voluminis editiōe p̄tulit: quēlibet eī studētē q̄ suā beniuolētā beniuolū ad eiū studiū efficit: vt intēdit p̄ma ps huius cōclusiōis. Major huius rōnis est manifesta. Minorē aut̄ ponit mḡtā līra dicens: q̄ ip̄m̄ cupiente aliquid mittere de penuria ac tenuitate scientie t̄ ingenii i gāophiliacū dūt. i. i. doctrinā sacre scripture: in quo oēs sc̄i p̄p̄e expōnerūt sua opa: attrahit euī desideriū. p̄ficiētē: sed retrahit euī defect̄ sc̄ie t̄ ingenii: vel retrahit euī alia cā. s. altitudē do materie huius opis t̄ magnitudo laboris. Et q̄ oppositū statim subiūgit causā i h̄ū mo vētē t̄ attrahentes: q̄ ē cōfidentia diuini aūfilij: t̄ p̄mū a christo. p̄missū. Sed p̄dictas cās mḡtā retrahentes ab huius opis cōpilatōe: vincit amor intelius quē mḡtā h̄ ad ecclēsiā: q̄ inflāmat̄ op̄ aggredit̄. Et suā intēctionē p̄ncipaliū dicit circa tria xītāl. i. circa fidei defensionē: catholice veritatē explanationē: t̄ sacramentoꝝ manifestatio nē. Scđo ps huius cōclusiōis p̄dīcte. s. q̄ p̄ assignationē q̄tūoꝝ causaz istiū libri auditor efficiētē docilis. Probab̄ sic. Tāto cuiuslibet sc̄ie seu doctrine auditor reddit̄ magis docil̄. Quāto ipsa sc̄ia habuerit causas: finale fructuosi orē: efficiētē ineffabiliorē: materialē certiorē: t̄ formalē aptiorē. Sed huius libri sc̄ia habet causā finalē fructuosi simā: materialē certissimā: efficiētē ineffabilissimā: et formalē aptissimā. Ergo causaz huius scientie assignatio nē: auditorib̄ ē docibiliter: ministratio: vt sonat scđa ps cōclonis p̄missū. Major huius rōnis ē euīdēs: sed minorē ponit mḡtā in līra cū dicit. H̄o igīt deo odi. r̄c. Primo ponit causā finalē duplē. s. destructionē erroris t̄ manifestatiōe xītāl. Scđo ponit cauſā efficiētē silēt du plētē. s. p̄ncipalē: sicut ē dē: t̄ minū p̄ncipalē seu strūmētale: sic sc̄ipm̄. Tertio materialē. s. auctoritates sacri ca nonis: t̄ scđo patrū sentētias. Quarto causā formalē: s̄z formā tractat̄: q̄ cōsistit̄ s̄ distinctiōe huius opis: in li bros: distinctiōes et capla. Et etiā formā tractādi: q̄ est idē qd̄ modū agēdi. i. dimidēdīvī exēpla ponēt. ¶ Tertia ps euīdē cōlonis. s. q̄ p̄expōsionē vīlilitatis doctrinē

Rationabili
es operis:

Utilitas opis

Liber I

nebus libri: discipulus eius attētus cōstituāt. Probāt
sic. Quāto maioris vtilitatis existit doctrina alicui libri
seu scie cūctis ei auditoribus: eos dē reddit magis at
teros. Sed hui libri scia seu doctrina est maxime vtilita
tis: q̄ p̄ hmoi vtilitates suos auditores reddit attēros.
Maior: hui rōntis ē nota. Minor: p̄ba ex līa: in q̄ ma
gister dicit: q̄ ille labor nō est superfluus: sed ē necessari: q̄
eo q̄ illa q̄ alibi sparsim & diffuse peuntant: in ipso breui
et tractant: ita q̄ nō sit necesse libroꝝ nūerositatē peur
rere: cū breuitas ea q̄ collecta sit i hoc libroꝝ p̄mpt̄ of
feri q̄li sine labore. Et hec ē s̄nia hui p̄meti i p̄ncipali.

CIn Additiones excellētissimi do
ctoris Henrici de Urimaria fra
trī ordinis heremitarū s̄acti Augu
stini/prolog⁹ sup̄ libros H̄etētiarū.

Onōia q̄ttuor para
disi flumina libri vrpote Sententiarū hor
cum irrigat ecclesie copiose. Mintrū propter
eos qui breuitate gaudent: expedit ut illoꝝ diffusio cō
pendio tempore: q̄ quod enītē mater fastidij prolix
itas. Et ordo libroꝝ & p̄tinētia nesciētibus aliquālē in
notescat. Igīt op̄ subseq̄uēs aggredēs i noīe Iesu chā
stī notulas magistralēs apponā aliq̄s: vt excepta clari
elucēscant. Scriptura sacra de duob⁹ agit: de creatorē. et
ope creatoris. Op̄ aut̄ creator̄ dividit i op̄ creationis
& recreationis & vltimē retributionis. Itē op̄ recreationis
subdiuidit i op̄ qđ gessit i p̄pria psona: vt ē incarnation
passio & silia: & i op̄ ecclie recreat̄ p̄ sacra. Elegātē ḡ di
stinctio magister op̄ suū i q̄tuor volumia: vt in primo
ageret de creatorē: in scđo de ope creatiōi: s̄ā tertio & ope
recreationis qđ gessit in p̄pria psona: in quarto & ope
creatiōi qđ gessit i ecclie mediāte signo: sc̄z & sacris.
Tandē terminas liby suū i ope vltimē retributionis.

Incipit prim⁹ liber de mysterio
Trinitatis. Et habet. XLVIII. Distin
ctiones. **C**apitulum I

Distinctio. I.
babet 4.ca. cū
iuis. h.
De materia
hui libri: et li
broꝝ diuīsōe.

Aug⁹ de doc.
sari. Ut em̄ egregi⁹ doctor Aug⁹ ait in li. de
christi. li. i. ca.
2.8

Idē vbi. s. b

Veris ac nonne
legis p̄tinētia diligēti inda
gine etiā atq̄ etiā p̄siderā
tib⁹ nobis p̄via dei grā ino
tuit: sacrē pagine tractatū
circa res v̄l signa p̄cipue v̄
sari. Ut em̄ egregi⁹ doctor Aug⁹ ait in li. de
christi. li. i. ca.
2.8

signū etiā res aliq̄ ē. Qđ em̄ nulla res ē: vt i
eodē Aug⁹ ait: oīno nihil ē: nō aut̄ ecōuerso
ois res signū ē: qz nō adhibet ad significan
dū aliqd. Lūc⁹ his itēderit theologoꝝ spe
culatio studiosa atq̄ modestia: diuinā sc̄p
turā formā p̄scptā i doctrīa tenē adūt̄. De
his ḡ nobis aditū ad res diuīas aliq̄ten̄ tel
ligēdas deo duce ap̄re volētib⁹ differēdū ē:

Lapitulum I et II

et p̄mū de reb⁹: postea de signis disseremus.

De reb⁹ cōmunit̄ agit. **C**apitulum b

Ergo i reb⁹ cōsiderā
dū ē: vt i eodē Aug⁹ ait: q̄ res aliq̄ sūt Aug⁹ lib. i. de
qb⁹ fruēdū ē: aliq̄ qb⁹ vtēdū ē: aliq̄ q̄ fruēt
dot. christi. ca.
2.8

Iste qb⁹ vtēdū ē: tēdētes ad btitudinē ad
iuamur: & q̄si admiculamur vt ad illas res
q̄ nos btōs faciūt puenire: eisq̄ iherere pos
sim⁹. Res v̄o q̄ fruēt vtēdū nos sum⁹: q̄ D̄reb⁹ q̄ fru
si int̄ v̄trasq̄ p̄stituti & angeli & sc̄ti. Fru au
nt̄ & vtētū
tē ē amore alicui rei iherere p̄p̄ seiplā. Ulti
v̄o id qđ i v̄sū venerit referre: ad obtinēdū Aug⁹ vbi su
illud q̄ fruēdū ē: als abuti ē nō v̄ti: **A**lysus p̄a ca. 4.b.
illicit⁹ abusus v̄l abusio noiari debet. Res D̄reb⁹ q̄ bus
igīt qb⁹ fruēdū ē: sūt p̄r̄ fili⁹ & sp̄sūtūs. Ea
fruēdū ē. Au
dē tñ trinitas qđā sūma res ē: cōisq̄ oib⁹ fru
entibus ea: si tñ res dici debet & nō rex oīm
causa: si tñ & cā. Nō em̄ facile p̄t iuēri no
mē qđ tātē excellētiae pueniat: nūl q̄ melius
dicit trinitas hec vñ de⁹. Res aut̄ qb⁹ vtē
dū ē: mūd̄ ē et i eo creatā. Unī Aug⁹ i eodē. Aug⁹ vbi. s.
Utēdū ē: hoc mūd̄ nō fruēdū: vt iuēbilia
ca. 4. D̄reb⁹
dei p̄ ea q̄ facta sūt: itēlecta cōspicant̄. i. vt
de tpalib⁹ q̄na capiant̄. Itē i eodē. In oib⁹
reb⁹ ille tm̄ sūt qbus fruēdū ē: q̄ eterne et in
cōmutabiles sūt. Leteris aut̄ vtēdū ē: vt ad
illaz p̄fruētione pueniat. Idē Aug⁹ i. x. li. d Aug⁹ ca. 10.
tri. Fruēt cognitis i qb⁹ ipsis p̄pter se yo
lutas delectata cōquiescit. Ultimur v̄o eis
que ad aliud referimus quo fruēdū est.

CItem quid intersit inter frui et
vti aliter q̄ supra.

Notādū vero q̄ idē Aug⁹ Aug⁹ ca. 11.b
in libro. x. de trinit. aliter q̄ supra accipi
ens vti & frui: sic dicit. Uri est assumere ali
qd i facultatē volutat̄. Frui autē est vti cū
gaudio: nō adhuc spei & iā rei: ideo q̄ ois q̄
frui & vti. Assumit em̄ aliqd i facultatē vo
luntatis cū fine delectatiōi. Nō aut̄ omis
q̄ vti & frui: si id qđ in facultatē volunta
tis assumit: non p̄pter ip̄m/ sed p̄pter aliud
appetit. Er attende/qz videf Aug⁹ dicere: il
los frui tm̄ qui in re gaudent nō iā in spe: et
ita in hac vita nō videmur frui: sed tm̄ vti:
vbi gaudemus in spe: cū supra dictum sit:
frui esse amore iherere alicui rei. p̄pter se:
qualiter etiā hic multi adhērent deo.

Determinatio eorum que vidē
tur contraria.

Hec ergo que sibi contra
dicere vident̄: sic determinamus/ dicentes
nos & hic & i futuro frui: & ibi p̄prie et p̄fecte
et plene ybi p̄ speciē videbim⁹ q̄ fruemur: h
aut̄ dū i spe ambulam⁹: fruemur qđē/ sed nō